

VEČERNI LIST

Cene po pošti:
za celo leto . K 50—
za pol leta . K 25—
za četrt leta . K 13—
za 1 mesec . K 4-50
Za Ljubljano mesečno 4-50
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 6
Uredn. telefon št. 50

Posamezna številka 30 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 30 vin.

Podraženo meso. Strajk mesarjev.

Ljubljana, 4. februarja. Danes zjutraj je nastalo na trgu veliko razburjenje. Mesarji so prodajali goveje meso po 22 K mesto po 18 K, kakor do sedaj. Okrog 8. ure zjutraj pride k mesarjem policija, ki zaukaže, da se meso ne sme prodajati drugače, ko po 18 K. Mesarji se niso uklonili in so svoje mesnice takoj zaprli. Nastalo je razburjenje med kupovalci in mesarji. V teku dopoldneva je nato vlada izdala sledeče obvestilo:

»Začasne cene mesu. Odsek za dooločanje cen je v svoji seji dne 31. januarja 1920 sklenil, da smejo mesarji do tedaj, da se ugotovi prava nakupna cena, prodajati goveje meso po sledečih cenah: a) meso I. vrste po 22 K kg, b) meso II. vrste po 20 K kg. Prestopke kaznuje urad zoper navijalce cen z zaporom do enega meseca in z zaplenbo blaga.«

Tako imamo zopet podraženo meso. Vlada izvrstno »skrbi« za ljudstvo!

Kontrola bank.

LDU Praga, 3. februarja. (ČTU) Obrtni odsek se je danes posvetoval o predlogu, ki zahteva, da se bankam omeji delovanje v trgovini z blagom in sirovinami. Po daljši debati so sklenili resolucijo: Vlada se pozivlja, da trgovine z blagom in sirovinami v bankah kontrolira po uradnih organih in da podrobno trgovino bank sploh prepove.

Manj moke v Nemčiji.

LDU Berlin, 3. februarja. (ČTU) »Politische parlamentarische Nachrichten« poročajo, da bodo v Nemčiji od 9. februarja dalje znižali kvoto za moko in kruh. Kvoto moke bodo znižali od 260 gr na 200 gr.

Med Avstrijo in Češko.

LDU Praga, 3. februarja. (ČTU) Pod predsedstvom ministrskega predsednika Tusarja je bilo danes posvetovanje parlamentarne komisije za promet in promet. Udeležili so se ga zastopniki čehoslovaške in avstrijske vlade. Po daljšem posvetovanju so se zedinili v onih vprašanjih, ki jih je bilo treba rešiti, da se bodo mogle nadaljevati prekinjene razprave o kompenzacijah.

Avstrijeci v Londonu.

LDU Rotterdam, 3. febr. (Dun. KU) »Nieuwe Rotterdamsche Courant« javlja iz Londona: 24 poslancev avstrijske trgovinske zbornice je dospelo v London in ostane ondi tri tedne. Njih poset ni uradni, vendar pa ga je priredil britanski komisar na Dunaju.

Francoski nacionalisti za Italijo?

LDU Berlin, 3. februarja. (ČTU) Iz Pariza javljajo: Francoski nacionalisti krogi najzivačneje podpirajo zahteve italijanskih imperialistov po aneksiji. Listi po bulvarih zahtevajo odkrito, da se mora londonska pogodba, ki prisoja Italijanom Reko in jadransko obalo, striktno držati. Proti temu podpiranju rimske zunanje politike in italijanske oboroževalne industrije pa objavlja »Journal des Debats« članek, ki pravi med drugim: »Meni se, da napravljajo Francozi italijanskemu prijateljevstvu uslugo, ako bi mogla Francija prevzeti nalogo, da bi Jugoslaviji vsilila pogoje od 20. januarja. Z neumljivo lahkomišljenostjo skušajo vsiliti Franciji dolžnost, ki je nikdar ni prevzela.«

Porenj hoče od Prusije.

LDU Nauen, 3. febr. (Brezzično.) Na seji parlamentarnega sosveta je izjavil ministrski predsednik Hirsch, da po mnenju vseh pričujočih članov nezakonito odtrganje Porenja od Pruske pomeni odtrganje od države.

Kdo je vjel Kolčaka?

LDU Pariz, 3. februarja. (ČTU) Bivši vrhovni poveljnik čehoslovaških čet v Sibiriji, general Gajda, se je o razmerah v Sibiriji, ob svojem prihodu v Pariz izrazil tako-le: Dne 26. septembra 1919 je ob sibirski železnici do Irkutska med vojniki izbruhnila pobuna. Povsod so se vršili boji med re-

volucionarji in Kolčakovi pristaši. Na Novega leta dan so revolucionarji, ne pa Čehi, zaprli Kolčaka in njegovo vladno. Angleži, Amerikanci in Japonci so potem zahtevali od Čehov, naj napadejo ruske revolucionarje, da rešijo Kolčaka. Češke čete so to odklonile, da ne bi še bolj povečale izgube, katere so že pretrpele.

Poljski krompir ne sme v Nemčijo.

LDU Nauen, 3. febr. (Brezzično.) S poljske strani se je prepovedal izvoz krompirja iz zasedenih, prej nemških pokrajin, ki so doslej dobavljale največ krompirja Nemcem.

Mir med Rusijo in Estonsko.

LDU Nauen, 3. febr. (Brezzično.) Mir med sovjetsko Rusijo in Estonsko je bil podpisan ponoči od nedelje na ponedeljek v Jurjevem.

Boljševiki pred Vladivostokom.

LDU Nauen, 3. febr. (Brezzično.) »Times« javljajo iz Harbina, da so boljševiki 20 milj od Vladivostoka osvojili Sloanško (?) in Nikolskajev, kjer so bile shranjene zaloge za Vladivostok.

Konec vojske med Rusijo in Poljsko.

LDU Nauen, 3. febr. (Brezzično.) Boljševiška mirovna delegacija je izvedela iz Moskve, da je Poljska ustavila priprave za vojno proti sovjetski Rusiji.

LDU Nauen, 3. febr. (Brezzično.) Po poročilu poljskega poslanika v Londonu varšavske vladi je Lloyd George odklonil podpiranje poljske armade zoper napade boljševikov in izjavil, da se ne bi nikakor protivil sklepu miru med Poljsko in sovjetsko Rusijo. Kakor poroča »Morningpost« iz Varšave, je naredila ta vest globok vtis na varšavske časnike, ki sedaj živahno polemizirajo proti Lloyd Georgeu. Po angleškem viru se dela kar največ na to, da bi Poljska ustavila sovražnosti.

Za lužiške Srbe.

Iz Prage: Na nujno interpelacijo poslanca dr. Rambouska in tovarišev na zunanega ministra, ali je pripravljen, storiti vse korake, da se popravi juridična napaka, storjena z obsodbo voditelja lužiških Srbov Bartha, je odgovoril minister za zunanje posle dr. Beneš, da sta on in ministrski svet smatrala vedno za nekaj samoobsebi umevnega, da nobena država ne more kaznovati svojih državljanov radi take akcije. Iz tega razloga je bilo stališče zunanjega ministra jasno formulirano v vprašanju nekaterih nemško-českkih politikov, ki so delovali na to, da se gotova ozemlja ne združijo s čehoslovaško republiko. Ministrstvo za zunanje stvari je zastopalo to stališče tudi potem, ko je bilo iz Versailleske mirovne pogodbe jasno razvidno, da mešana ozemlja na Češkem pripadajo čehoslovaški republiko. — Minister je nato v daljšem govoru izvajal, kako se je vprašanje lužiških Srbov razpravljalo na mirovni konferenci in da se je ondi ugotovilo, da je to vprašanje smatrati za manjšinsko vprašanje, in sicer kot tako, ki spada v kompetence zveze narodov, vsled česar se lužiški Srbi postavljajo pod varstvo lige narodov. Obsodba Bartha spada med ona vprašanja, ki so pod kompetenco zveze narodov.

Dva delavska dneva.

Tiho in resno se je završila prva delavska šola. Dva dni je trajal delavski socialno politični tečaj, ki so nanj prihтели zastopniki organizacij iz cele Slovenije. Dva dneva resnega dela in razmišljanja za bodočnost krščanske delavske organizacije ne bosta brez sadu. Prvič po toliko letih so se zopet sešli zastopniki slovenskega delavstva v delavski šoli.

Odkar ni več dr. Kreka, se je marsikaj spremenilo. Novi svetovi so vstali med nami, nove ideje so pretresle svet. Z eno veljavno besedo je dr. Krek razpršil dvome in z enim zamahom pokazal krščanski delavski organizaciji novo smer. Že večkrat smo se nahajali na razpotju. To vse je šlo mimo nas skoro neopaženo. Rajni Evangelist je oznanil s svojo besedo odrešilo misel, in cela naša armada se je dvignila na nova pota. Lepo je bilo to, in vendar ni bilo zdravo. Ni bila to nakapa dr. Kreka, v nas samih je bilo premalo zaupanja vase, vedno smo čakali gesla od svojega učnika in voditelja.

Danes ga ni več. Mi pa moramo naprej. Na razdobju dveh velikih časov živimo, sredi med vrvenjem in metežem za novo in staro dobo smo. Po starih kolesnicah ne smemo voziti, zamočvirjene so. Treba je iskati novih potov za organizacijo.

Temeljne ideje naše so ostale in ostanejo večno iste. Krščanska misel ostane za nas začetek in konec vsega dela. Na ta temelj moramo graditi svojo organizacijsko stavbo sedaj in v bodoče. Svet se presnavlja, presnovaj pa se bo v zdravo družbo le v smislu večnih krščanskih načel.

Sedanja družba razpada. Kapitalizem sicer še pritiska svojo močno roko na nas vse, a mi vemo, da njegova ura prihaja. Z nujnostjo, kakor dogori goreča sveča, njen svetlobni plamen še enkrat svetlo zaplapolja in ugasne, tako bo dogorela in ugasnila moč kapitalistične misli, ki je doslej vladala svet. Družba je zrela za preporod. To vidimo, vdihavamo, slišimo, čutimo povsod.

Ko bomo gradili novo stavbo, mora krščanska organizacija s svojo krščansko idejo biti na mestu, mora biti pripravljena, da začne. Delavski tečaj 1. in 2. febr. je bil posvečen načrtom in programu za bodoče delo.

Socialne ideje, prekvašene s krščansko mislijo, bomo preustvarjali v dejstva, v življenje. Zato moramo poznati razvoj socialnega gibanja, poznati porajajoče se socialne ideje, spraviti jih v sklad s krščansko mislijo. Tako postavljene točke premotrimo s stališča zdrave pameti in postavimo svoj socialni in delavski program za bodočnost. Te ga naj izvrši krščanska delavska organizacija, strokovna, politična, gospodarska in kulturna (izobraževalna). To je bila v kratkem vsebina dvodnevne pouka na tečaju.

Sedaj moramo na tečaju zbrane misli urediti, razširiti, poglobiti z lastnim delom ter oploditi z lastnim razmišljanjem. Naše organizacije imajo pred seboj širo polje. Potrebno je organizacijsko delo, potrebno pa tudi načelno in programatično delo. Prvo je odvisno od drugega.

Misel delavskih tečajev naj ne postane pozabljena. Treba je delavskih tečajev povsod, posebno pa tam, kjer so središča industrije.

Enega se zavedajmo pred vsem: Noben socialni program sveta nima za seboj večje sile ko krščanski socialni program. Za njim stoji sila in moč večne ideje Kristusove, njegove ljubezni in pravice, za nami stoji moč, ki ima zagotovilo, da je ne zruši noben pekel!

Če se socialna demokracija v slepem sovraštvu do krščanstva zaganja v križ, znamenje socialne svobode človeštva, bo njeno delo prav tako malo uspešno kakor je radi tega škodljivo za razvoj in bodočnost delavskega stanu.

Z velikim pogumom na čelo, da se zadnjemu slepcu odpro oči, da bo krščanska delavska misel zmagala na vsej črti!

Sirite „Večerni list“!

Krščansko delavstvo!

V kratkem se bodo vršile po vsej Sloveniji občinske volitve. Volitve bodo tajne, enake in direktne po proporcionalnem načinu. Volil bo vsak moški, ki je dovršil 21. leto starosti in biva dve leti v občini. Volile bodo tudi ženske, toda po samovoljni določbi socialnodemokratske in liberalne vlade v Belgradu, samo tiste, ki imajo samostojno gospodarstvo (posestnice, trgovke, gostilničarke) in pa tiste, ki so dovršile osem razredov ljudske ali meščanske šole ali pa štiri razrede katke srednje šole. Delavske in kmetijske žene, služkinje in delavke pa nimajo volilne pravice. Voliti mora vsakdo, ki bo v volilnem imeniku, sicer bo kaznovan (volilna dolžnost).

Dolžnost krščansko mislečega delavstva je, da stopi v volilni boj in da s poštenimi krščanskimi soobčanmi drugih stanov pribori zmago krščanskim idejam, pribori pa tudi zmago socialnim in gospodarskim načrtom, ki jih ima krščansko delavstvo glede na občine.

Občina je prvo avtonomno (samostojno) telo v državi in zato tudi podlaga države. Občina je zveza več družin med seboj, ki si samostojno urejajo svoje gospodarstvo in skrbijo predvsem sami zase. Zato je pa tudi občina pogoj države. Ako je v občinah doma moralno in krščansko življenje, je tudi v državi življenje krščansko in moralno. Ako občine vesino vrše svoje gospodarske in socialne naloge, mora tudi država vestno vršiti svoje socialne naloge in je gospodarsko dobro urejena. Lenoba in gniloba, neumevanje svojih nalog od strani občine, pa je nesreča za občane in tudi za državo.

Delavstvo je v prvi vrsti navezано na občine, v katerih prebiva. Občina mu je najolja domovina, v njej si služil svoj kruh, stanuje, živi, pošilja svoje otroke v šolo, morda dočaka starost in postane mnogokrat občinski revež. Občina mu mora ob koncu njegovega življenja rezati kruh, ki je sicer grenak, pa vendar edino, kar mu je občina dolžna. Zato je dolžnost delavstva, da se zanima za občino in njeno gospodarstvo.

Dolžnost občine je, da skrbi za red in varnost v občini, skrbi za moralno življenje svojih občanov ter z vso energijo preganja pijančevanje in javno pohujšanje.

Dolžnost občine je, da skrbi za zdrava in čedna delavska stanovanja. Ker se bo v Jugoslaviji, predvsem v Sloveniji, industrija zelo razvila, je dolžnost občin, da si že takoj sedaj za vsak slučaj preskrbe primerna zemljišča, da jih ne pokupijo zemljiški spekulantje. Zida naj delavske hišice in domove za samce in samice.

Dolžnost občine je, da posebno v sedanjem času, ko imamo toliko verižnikov, prekupčevalcev in oderuhov skrbi z vso silo za dobro in ceno prehrano delavstva, verižništvo in oderuštvo pa najodločneje zatira. Nadzira naj prodajo živil.

Dolžnost občine je, da preskrbi do bro pitno vodo in zadostno razsvetljavo. Ustanavlja javne ljudske parne in druge kopelji, upelje javna otročja igrišča in skrbi za ljudsko zdravje. Ustanovi naj občno bolnišnico in brez plačno zdravniško oskrbo nepremožnih slojev.

Dolžnost občine je, da človeško in zadostno skrbi za občinske reveže. V ta namen naj ustanavlja domove za reveže in ostarele in naj jih na občinske stroške preživlja.

Občina naj skrbi, da je v občini dobra krščanska ljudska šola, nadaljevalna šola, obrtna šola, gospodinj-ska šola, podpira naj javne knjižnice in ljudska predavanja. Sploh naj občina skrbi za dobro delavsko obrtno

Dr. A. Brecelj: Soc alno - medicinska zakonodaja.

(Iz predavanja na delavskem soc. polit. tečaju 1. in 2. februarja.)

Več ko nekaj gnilega je bilo v stari Avstriji, zato je razpadla. Nesposobno pa bi bilo, ako bi hoteli vso dedščino prejšnje države pometati v staro šaro, ker marsikaj je bilo dobrega in še danes uporabnega in koristnega. Med dobro dedščino spada socialna zakonodaja, ki je nastala v zadnjih desetletjih starodavne države, zakonodaja, ki si jo je znalo delavsko ljudstvo v težkih in dolgotrajnih bojih priboriti proti kapitalizmu. Marsikateri teh zakonov so naravnost vzorni. Tudi naši ljudski poslanci so z vnmom in uspehom sodelovali pri ti zakonodaji, med vsemi — nepozabni buditelji, učitelji in voditelji — Janez Evangelist Krek. Te težko priborjene pravice delavskega ljudstva so sicer pri nas v Sloveniji še v veljavi po besedi raznih naredb in odredb domače in osrednje vlade, v življenju pa se ne izvajajo, za nekatere pa se je naravnost bati, da se izgube v življenju in izginejo med zaprašene zbirke nekdanjih veljavnih zakonov.

J. S. Z. kot čuvarica pravic jugoslovanskega delavstva je poklicana, da skrbno čuva, da se s tolikimi žrtvami priborjene pravice ne porazgube v nič, marveč ostanejo v veljavi, se na primeren način prilagode novim našim odnošajem in izpopolnijo. Zdej je čas, ko se mlada država ureja, dela ustavo in zakone, zdaj je železo razbeljeno in se da spraviti v kakršnekoli oblike, zdaj je tudi nevarnost na višku, ker kapitalizem je pri nas že organiziran in ne delavnemu ljudstvu v prid. Ta kapitalizem pa, ki se je zredil iz ljudske krvi v svetovni vojni, je krutejši in brezobzirnejši od prejšnjega. Zato kličem jugoslovansko delavstvo na stražo in obrambo priborjenih pravic in stavi gledi zakonodaje, ki je mojemu stanovskemu poklicu bližnja, naslednje predloge:

Jugoslovanska Strokovna Zveza kot zastopnica jugoslov. delavnega ljudstva zahteva v pri ljudskemu zdravju:

1. da se zakon o delavskih stanovanjih (8. julija 1902 d. z. št. 144) in zakon o ustanovitvi zaklada za podpiranje malih stanovanj (22. dec. 1910, d. z. št. 242) začeta izvajati in da vlada, pokrajinska in osrednja, podpira z vsemi sredstvi zgradbo zdravih in cenih stanovanj za delavstvo po vseh obrtnih in prometnih središčih, kjer stanovanjska beda strahovito končuje ljudsko zdravje.

2. da se začne izvajati zakon o obrtnem nadzorništvi (. . . 1883, d. z. št. 117 in kasnejše navedbe), ki mu je namen varstvo življenja in zdravja v delavnih in stanovanjih, nadzorstvo uporabe delavcev in delavnega časa, ker med vojsko je bil ta zakon od militarizma potisnjen v kot in se dandanes ne uveljavlja več ali vsaj ne v zadostni meri niti pri obstoječih podjetjih, in bati se je, da se pri podjetjih, ki jih snuje velekapital pri nas, sploh ne bo več uporabljaj.

3. da se prične istotako zopet izvajati zakon o prometu z živili in drugimi potrebščinami (17. jan. 1896), po katerem so bila podvržena strogemu nadzorstvu živila, nasladi, igrače, kozmetične stvari, obleke, jedila in pitna priprava in podobni predmeti glede potvar in zdravju škodljivih primesi. Ta zakon se dejansko ne izvaja več nikjer, dasi mrgoli povsod pokvarjenih in potvorjenih živil in pijač, za kakovost drugih potrebščin se tudi javna uprava ne zanima več, ljudsko blagostanje, predvsem zdravje pa trpi ogromno škodo.

4. da se izpopolni zakon o zavarovanju zoper neugode (28. dec. 1887) v tem smislu, da bodo imeli pohabljeni ali oškodovani vsled dela iste ugodnosti kakor vojni oškodovanci (invalidi) glede zdravljenja, umetnih udov, ortopedičnih aparatov, reedukacije v starem ali novem poklicu in prednosti pri podeljevanju javnih in zasebnih služb in da pridejo v varstvo tega zakona tudi vse druge stroke, ki so izpostavljene poklicnim neugodam, saj se celo kmetijski stan okorišča s strojnimi in najdbami, ki pa povzročajo, kakor vsak strojni obrat, poklicne neugode v večjem številu.

5. da se zakon o zavarovanju za boleznimi (3. marca 1888) razširi tako, da bodo morali biti zavarovani za slučaj bolezni tudi mali obrtniki, mali trgovci in mali kmetje, njih delavci in posli.

6. da se vzakoni zakonski načrt o zavarovanju za starost in onemoglost vsaj za slovensko ozemlje, kjer so razmere za izvršitev takega zakona zrele in je statistično material že obdelan in pripravljen v dunajskem parlamentu.

7. da se zakonodaja glede nalezljivih bolezni izpopolni v toliko, da prevzame država ali pokrajina brezplačno zdravljenje vseh neimovnih slojev, ako so oboleli na kakih kužnih boleznih, saj je vsi državi samo v prid in posebno tudi imovitim slo-

jem, ako se kužne bolezni z zadostnim zdravljenjem zatirajo.

8. da se še posebej izdela in sprejme zakon proti spolnim boleznim po naslednjih načelih: Javna ali tajna prostitucija se strogo kaznuje kot zločin na človeški družbi. Vsako spolno okuženje naj se zenači z lahkomišelnim ali nameranim hudim poškodovanjem (teško telesno poškodbo) in naj se kot tako obravnava po kaz. in državljanem zakoniku. (Predlog prof. Blascheja v Berlinu.) Nezakonskega otroka mora njegov oče vzdrževati in vzgojiti svojemu stanu primerno.

9. po državnem zakonu naj se omeji alkoholizem, in sicer: Pod strogiimi kaznimi bodi prepovedano točiti ali prodajati opojne pijače nedoraslim ljudem izpod 18 let. Žganih pijač se ne sme točiti nikjer, prodajati se smejo samo v zaprtih steklenicah. Po delapustu (v soboto opoldne), vse nedelje in praznike bodi točenje opojnih pijač prepovedano. Z vsemi sredstvi podpiraj vlada ustanovitev brezopojnih točilnic, gostiln in kavarn.

10. da se vzakoni in čim prej izvede ministrska naredba glede oskrbovalnic za jetične, vojne in civilne, ker število vojnih in civilnih jetičnikov čedalje narašča in je pomoč tem žrtvam vojne in socialne, pa tudi obramba ne še okuženega našega ljudstva najbolj nujna družabna zahteva.

Vse te zahteve predloži J. S. Z. ljudskim zastopnikom, pokrajinski in osrednji vladi.

Proč od socialne demokracije!

Krop a, 28. jan.

Zanimivo poročilo o delu naših socialdemokratov.

V nedeljo, dne 25. januarja, je bil v Kropi delavski shod. Zanimivo je bilo opisano delo naših voditeljev države: Pribičevića, Kristana, Zerjava itd., kako delajo za propad naše mlade države in pogubo našega ljudstva.

Skoro še bolj zanimiv je bil pa za številne poslušalce opis dela — ne oseb — kropskih socialdemokratov. Pozitivnega dela za blagor in dobrobit delavstva in ljudstva še niso naredili čisto nič, pač pa je njih delo samo v razdiranju in zabavljanju in poživljanju našega ljudstva in naše mladine.

1. Naredili so v Kropi razdor med delavstvom in v zadrugi, ki je življenjskega pomena za Krope in Kamnogorico, in to zato, ker hoče tudi voditelj socialdemokratov kaj veljati, ker pri poštenih ljudeh ni prav nobenega ugleda. Gre ne za koristi delavstva, ampak za veljavo oseb! Ti so razdrili edinost.

2. Njih delo je zabavljanje proti zadrugi in njenim voditeljem, proti konsumu in njeemu delu, in laž. Kriče venomer pri vsaki delitvi o pristanosti, ko so sami pristranski, ker so celo leto vpili: Pridite k nam, boste dobili moke, živil, čevljev, obleke itd. To se pravi z drugo besedo: Če boste socialdemokrati, vam bo vlada, vam bo Vojna zveza dala živil in vsega dovolj, drugače pa ne, če ostanete pri krščanski organizaciji. Ali ni tako ravnanje dokaz najgrše korupcije in pristranosti? Lažejo pa tako, da bo o tem celo sodnija govorila.

3. Mesto, da bi ljudstvo vzgajali, pa ljudstvo poneumajujejo. Kako bodo vzgajali, ko sami nimajo nobene vzgoje? Zato prireajo v svojem društvu in gostilnah plesne veselice za svoje ljudi. Po letu so z lažmi: za konsum, za kropske rezeve, za strokovno skupino iskali po Dražgošah dobitkov za svojo veselico. Vprašajte sodnijo! Nasprotniki pa psujejo, njih prostore pa mažejo z lastnim — blatom. To je njih delo! To je delo za poživljanje ljudstva!

4. Še več. Njih delo je delo zoper vero! Njih list »Naprej« je blatil sv. Rešnje Telo javno! Ko smo jih poklicali na odgovor za to, so odgovorili: Vera je privatna stvar, t. j. kaj vam to mar? Kakor se jaz za tvoje hlače in klubuk nič ne brigam, tako tebi nič mar moja vera! Tako je!

»Naprej« je blatil in še blati naše verske resnice, in to ni nikomur nič mar! Nam ne bo mar, kaj bere, kakšno dušno hrano uživa, kaj veruje naša mladina in naše ljudstvo? Ni resnica! Nam mora biti mar, to je naša najsvetejša, najvažnejša dolžnost, kaj verujemo! In zato imajo naši socialdemokrati knjižnico z najgršimi protinavnimi in protiverskimi knjigami vsakemu na razpolago. Neko bolno neuko žensko imajo za knjižničarko. In tako berilo bere naše ljudstvo in naša mladina! Svoje sestanke in shode imajo redno ob nedeljah med krščanskim naukom, da jih s tem odvrčujejo od božje službe itd. itd. Tako dela naša socialdemokracija proti veri za popolno brezversivo! Zato ni čudno, da je izjavila neka žena, ki najbolje pozna od blizu delo socialdemokratov, proti neki odlični osebi naše župnije: »Sedaj dobro vem, da našim socialdemokratom v resnici ne gre za korist delavca, ampak samo za — pohujšanje ljudstva.«

Zato pametni, pošteni, zavedni delavci, proč od socialdemokracije! Zastopnik kamnogoriških delavcev je zato v ognjevitih besedah pozival delavce proč od brezverske socialdemokracije, da nam ne pobujša popolno našega ljudstva; pristavil je še, da socialdemokracija ni imela nobene opravka pri ustanovitvi železobrtne zadruge, zato pa tudi sedaj: socialdemokrati proč od zadruga, pa bo za vse najboljše.

Kroparji in Kamnogoričani, premislite dobro to zanimivo in resnično poročilo o razdiralnem in protiverskem delu kropske socialdemokracije!

Delavska zveza.

Ziri. V nedeljo, 1. februarja sta se vršila v Zireh dva shoda. Prvi se je vršil zjutraj po sv. maši. Govoril je poslanec J. Gostinčar. Stavila se je resolucija glede na rešitev valute in rešitev jadranskega vprašanja. Shod se je vršil v splošno zadovoljnost navzočih. Popoldne se je vršil drugi shod, ki je bil delavski in obrtniški. Navzoči so z zanimanjem sledili izjavljanju govornika. Takšnih shodov bi bilo treba več. Upajmo, da se tudi temu odpomore.

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

Škofja Loka, Velik napredek v organizaciji našega mesta smo storili s tem, da smo si delavci ustanovili pred meseci svojo skupino J. S. Z., ki je že v tem kratkem času lepo napredovala. Kar je najbolj razveseljivo je to, da vidimo zlasti možje delavci v takih zvezah edino svojo zaslombo. Ni čuda, če smo se radi zbirali vsako soboto k delavskim večerom in če je naše število vedno večje. Skupina šteje nad 50 mož-članov. V nedeljo smo imeli svoj občni zbor, pri katerem so bili soglasno izvoljeni v odbor sledeči tovariši: predsednik A. Grims, podpredsednik F. Otrin, tajnik Bernik in Ignacij Kos, za redne odbornike pa: Alojzij Kralj, Franc Fojkar, Josip Oblak in Josip Tavčar. Vsem poštenim, krščansko mislečim delavcem, zlasti možem, ki čutijo težo kapitalizma, kličemo: K nam pridite, ker smo najmočnejša, poštena organizacija delavskih slojev v našem mestu, ki je že v resnici nekaj storila zanje!

Ruše, Protečeno nedeljo, dne 1. febr., smo imeli pri nas zopet shod JSZ, na katerem je poročal tov. Krepek iz Maribora o programih raznih strank. V vznešenih besedah nas je navduševal, da se pridružimo in organiziramo v tisti organizaciji, ki je res prava ljudska in demokratična in ki je ustanovljena na podlagi krščanskih načel. Shoda so se skoraj polnoštevilo udeležili tudi rdeči sodrugi z namenom, da bi shod razbili — kar pa se jim seve ni posrečilo.

Železničar.

Prometna zveza krščansko mislečih železničarjev priredi v soboto dne 7. febr. zabavni večer v prostorih Ljudskega doma s sledečim sporedom: Šaljivi prizor »Damoklejev meč«, kuplet, srečolov in šaljiva pošta. Začetek ob pol 8. uri zvečer. Vstopnina 3 K za osebo. Predplačila se hvaležno sprejemajo. Predprodaja vstopnic v pisarni Jugoslovanske Strokovne Zveze, Jugoslovanska tiskarna, II. nadstr. Zborovanje. V ponedeljek 2. februarja se je vršilo zborovanje »Prometne zveze«, na katerem se je sklenilo, poslati protest glede mariborskih dogodkov, ko se daje prednost tujcem, da isti lahko izvajajo nasilstva napram zavednim Slovincem. Nadalje se je sklepalo in protestiralo glede reševanja valute in jadranskega vprašanja. Dvignimo se!

Služkinja.

OBCNI ZBOR »ZVEZE SLUŽKINJ«.

V nedeljo, dne 1. februarja, se je vršil v čitalnici Jugoslovanske tiskarne II. občni zbor »Zveze služkinj«. Občni zbor, ki je bil kljub slabemu vremenu zelo dobro obiskan, je otvorila predsednica tovarišica Jeretina. Pozdravila je vse navzoče, zlasti g. vikarja škerbca, ki se je v tekočem letu tako požrtvovalno trudil za procvit društva. Nato je povzel besedo g. jurist Dokler, ki je v kratkem govoru orisal naloge katoliških društev. — Nato so sledila poročila odbornic. Bila so kratka, jasna in jedrnata. Iz njih posnemamo, da je društvo v preteklem letu jako živahno delovalo ter popolnoma izpolnilo nade, katere smo stavili vanj. Tekom leta je imelo društvo nad dvajset sej in veliko poučnih predavanj o gospodinjstvu, o socialnih in drugih perečih vprašanjih. Članice so se pridno posluševale društvene knjižnice in s tem pokazale svoje želje po izobrazbi. Društvo je priredilo tri javne shode, dva v Mestnem domu, enega pa skupno z vsem delavskim ženstvom v »Unionu«. Društvo je tudi glede materijalnega stanja članic storilo svojo

dolžnost. Preskrbelo je za članice nekaj črevljev in blaga; nadalje je poslalo na vlado resolucijo, v kateri zahteva, da se služkinjam dajo primerne plače in da se jim da potreben čas, da morejo izpolnjevati svoje verske dolžnosti in da uredijo svoje materijalne zadeve. Pa tudi za zabavo je bilo preskrbljeno. Članice so uprizorile tri igre in priredile dva izleta. Živahno društveno življenje nam priča, da se služkinje v polni meri zavedajo nalog, katere so si stavile, ko so snovale društvo. Društvu želimo, da se v tekočem letu ravnotako neutrudno poganja za svoje pravice in da še nadalje zastopa tako odločno svoja katoliška načela.

Služkinje pozor! Preti vam baje nevarnost. Danes popoldne ob 5. uri se vrši na magistratu sestanek gospodinj, katere imajo služkinje. Od gotove strani se sliši, da mislijo osnovati organizacijo, ki bi nastopila ostro proti zahtevam, katere ste vložile. Baje se je neka narodna dama izjavila, da se bodo gospe organizirale in da bodo tiste služkinje, ki so organizirane v Zvezi služkinj, odpustile iz službe. Mi jim pa pravimo: Zapomnijo si naj, da bode mo služkinje ostale zveste organizaciji in se ne ustrašimo te grožnje. Tisti časi so minuli, ko je bila služkinja izročena na milost in nemilost takšnim gospodinjam, ki danes izrekaajo take grožnje!

Maribor, Skupina služkinj je priredila v nedeljo 1. t. m. gledališko predstavo »Lurska pastarica«, ki je izborno uspela. Dvorana JSZ je bila prenapolnjena, da jih je moralo mnogo oditi. Na splošno zahtevno se igra v nedeljo 22. t. m. ponovi. Vsa čast vrlim služkinjam, ki so vse brez razlike, svoje vloge izborno rešile in tako pokazale, da se ne razumejo samo na kuhalnico ali metlo, temveč, če je treba, tudi kaj več.

Rudar.

Trbovlje. V nedeljo, 8. februarja se vrši občni zbor skupine J. S. Z. v Trbovljah. Prosi se, da se člani v obilnem številu udeležijo občnega zbora. Zvezo bo zastopal tov. Kremžar. Dolžnost vseh članov je, da se udeležijo občnega zbora, ker treba je, da si začrtamo nove načrte za prihodnost. Delajmo smotreno, ker le na ta način je mogoče doseči trajne uspehe!

Mežica, V nedeljo, dne 25. jan. 1920 je priredilo izobraževalno društvo »Peca« igro »Sinovo maščevanje« v splošno zadovoljnost občinstva. Akoprav so velike ovire na vse strani, je vendar prireditelj dobro uspela. Igralci so mojstersko dovršili svoje vloge. Dvorana je bila do zadnjega prostora zasedena, čeravno je sodrug Tokan udrihal čez klerikalce in agitiral, da bi se bojkotirale prireditve izobraževalnega društva »Peca«. Seveda tudi ni pozabil omeniti vsled svoje izobrazbe in kulture »Včerne sove«. Pa saj mu ne zamerimo. Kakor kdo zna. Če bi gospod Tokan kaj več znal, bi pa ne psoval. Upajmo, da nas igralci kmalu zopet razveselijo s kakšno prireditvijo. Nasprotniki pa naj zabavljajo, saj vemo, da se nas boje.

Kovinar.

Jesenice. V nedeljo se vrši shod skupine J. S. Z. na Jesenicah v »Delavskem domu«. K obilni udeležbi vabi odbor.

Slamnikar.

Pri zadnjem izplačevanju brezposelnih podpor v soboto so nam župani javili, da je to zadnje izplačevanje, ker v Uradnem listu navedena naredba velja samo do 31. januarja t. l. Presenečeni smo bili. Tovarne še stoje, le nekaj delavcev še dela, mi smo brez zaslužke in sedaj še brez podpore. Ko se je naše zastopstvo javilo dne 15. decembra pri vladi, se mu je obljubilo, da plačajo celo brezposelno podporo tovarnarji in ne vlada. In danes se nam podpora kar naenkrat ustavi, ker Uradni list določa, da se podpore ustavijo. Saj vendar naše podpore niso nič v stiku z vladno naredbom, ker te izplačujejo tovarnarji in ne država. Poverjeništvu za socialno skrbstvo prosimo, da ukrene potrebno, da se te podpore ne ustavijo, ampak še nadalje izplačujejo.

Vladna komisija obišče prihodnji teden, t. j. v ponedeljek, torek in sredo, slamnikarske kraje. Kot nam je znano, bo poslovala v ponedeljek v Mengšu ob 9. dopoldne, v torek ob istem času v Domžalah, v sredo ob 9. dopoldne na Viru. Komisija ima namen revidirati brezposelne podpore. Naj ne bode ob tej priliki nikakega nepotrebnega razburjenja. Revizijo je zahtevalo slamnikarsko delavstvo na svojem shodu v Domžalah. (Po tej vesti je razvidno, da ne mislijo slamnikarskemu delavstvu ustaviti podpor. Revizija se bo vršila v ta namen, da pridejo vsi upravičenci do svojih pravic, kar pa sedaj žalibog ni bilo. Ako kdo ostane ta in še drugi teden brez podpore, naj mirno čaka. Od komisije pričakujemo, da bo svoje delo v najkrajšem času končala, da se bo pričelo

potem z rednim izplačevanjem.) Boda stopa občutnejše v koče revnih delavcev. Kosi se je zmanjšalo, druge potrebe stopajo občutno na dan, a draginja je vedno večja. Zasluzka ni nič; odtegne ali zavlačuje naj se jim še zadnji vir, podpore, potem pa prepustimo vsem merodajnim faktorjem odgovornost. Prosili smo, opozarjali smo, in ako še danes ne uvidijo nujnosti, tedaj naj se ne čudijo posledicam.

Kaj je z delom? Tovarne še vedno ne obratujejo. 15. december je minul, mesec januar tudi, a z delom ni nič. Gospodje pri vladi, prosimo vas, zberite vsaj toliko energije v sebi in storite, da se prične z delom. Pasivna rezistenca tovarnarjev še ni zlomljena. Dela ni, zasluzka ni, brez istega tudi ni jela. Domžalske tovarne so sprejele, v kolikor so jih, take delavke, katere bi se vsaj nekaj časa še lahko same vzdrževale; tiste, katere jim je predložil gosp. sekretar Rus, pa niti v poštev niso vzeli. Ali nimate nobene moči?

Cestar.

OBČNI ZBOR ZVEZE CESTARJEV.

V nedeljo, dne 1. februarja 1920, ob 10. uri dopoldne se je vršil občni zbor »Zveze cestarjev« za Slovenijo v prostorih Jugoslovanske tiskarne, II. nadstropje. Zastopani so bili skoro vsi okraj, namreč: kranjski, kamniški, ljubljanski, novomeški, radovljanski, krški. Štajerske cestarje sta zastopala dva zastopnika iz Celja.

Občni zbor odpravi predsednik tov. Bezjeljak in poda poročilo o delovanju organizacije od ustanovitve do 1. januarja 1920. Govori o težavah, ki jih ima organizacija z oblastmi, kakor tudi cestarji s cestnimi mojstri. Nadalje poroča o cestarskih shodih in sejah ter vzpodbuja tovariše k vztrajnemu in enotnemu delovanju. Organizacija šteje koncem leta 1919, 104 člane na Kranjskem, 44 na Štajerskem, poleg teh so organizirani tudi koroški cestarji. Nato poroča blagajnik. Organizacija je imela 2598 K 23 vin., od katerih se je vplačalo centrali 2485 K 85 vin., ostane za upravne stroške in drugo 112 K 38 vin. Izplačalo se je izredne podpore 99 K, tov. P. 50 K in tov. P. 49 K. Poročilo blagajnika se enoglasno odobri.

Ker je predsednik že po večini o vsem poročal, izostane poročilo tajnika in se preide k volitvi odbora. Občni zbor se v imenu vseh članov zahvali predsedniku tovarišu Bezjeljaku za njegovo neumorno delovanje in trud, ki ga je imel v preteklem letu in ga zopet soglasno izvoli za predsednika. Ostali odbor je sledeč: Tokovec, Otrin, Rupnik, Lipovš, Stefančič, Kunc, Seršé, za Kranj Benčina, Novo mesto Sterniša in en zaupnik v glavni odbor se izvoli tudi za Štajersko, namreč Ivan Deršek.

Odbor se konstituira sam. Ker je dnevni red izčrpan, se preide na slučajnosti. Tovariš Rupnik predlaga, naj se določi zbiranje fonda v agitacijske namene. Določilo se je, da vplača vsak član 1 K mesečno v ta sklad, veljavno od 1. jan. 1920. Občni zbor se je vršil povsem mirno in v zadovoljstvo vseh udeležencev.

Cestarska organizacija se lepo razvija; spoznali so, da je edina pomoč, izboljšati slab položaj cestarjev, le v organizaciji. Tam je moč. Ako je ta moč disciplinirana, je šele prava organizacija.

Ob 12. uri opoldne se je zaključilo zborovanje. Zastopniki so se razšli v nadi, da bo organizacija pri drugem občnem zboru popolna in da bodo stopili drugi tovariši še pod okrilje »Zveze cestarjev«.

Bolniški strežniki.

Skupina bolniških strežnikov JSZ je priredila na Svečnico gledališko predstavo in sicer: Veseloigro »Čašico kave«, »Pravica se je izkazala«, »Prepirljiva soseda«. Prireditev je prav dobro uspela. Udeležilo se je vse domače osobje, veliko število bolnikov in povabljenih. Prisostvovala so častite sestre, zdravniki in g. nadupravljitelj. Prireditev je zaključil govor gl. tajnika JSZ o najmlajšem sinu, ki stopa danes v ospredje v javnem življenju, — del. stanu. Ob sklepu se je zahvalil predsednik skupine bolniških strežnikov JSZ udeležencem in s tem sklenil lepo uspeli večer. Prirediteljem častitamo.

Delavstvo papirnic.

Delegati »Zveze papirničarjev« se sestanejo v nedeljo, 8. februarja v prostorih J. S. Z. — Predmet razgovorov: Delovanje osrednjega odbora in slučajnosti.

Preska. V nedeljo, dne 25. januarja 1920 se je vršil prvi redni občni zbor skupine J. S. Z. Predsednik Peternel odpravi občni zbor in obrazloži delovanje skupine v preteklem letu. Dalje poroča Anton Sajovic iz Vevč kot tajnik Zveze papirnarjev. Papirniško delavstvo je vložilo zahteve za povišanje plač. Družba pa je bila ravno v prehodni dobi, tovarne namreč prevzame nova družba, vsled česar ni bilo mogoče spuščati se v mezdna pogajanja. Zadnji čas je pa že novo vodstvo poklicalo zaslopni-

ke delavstva k pogajanjem. Dosegel se je provizoričen povišek 20 odstotkov. Poročal je tudi, kar se tiče »Zveze papirničarjev«. — Skupina se je obnovila 23. marca 1919; članov šteje 100, in sicer je večina članov tukajšnje papirniške tovarne, 14 jih je pa oljnate tovarne Medvode in 4 privatni, oziroma obrtniki. Skupina je pričela kmalu po svoji ustanovitvi z mezdnim gibanjem, kojega uspeh je bil, da se je tekom treh pogajanj z ravnateljstvom doseglo 75 odstotkov povišanja delavskih plač in enkratni nabavni prispevek 150 K vsakemu delavcu in delavki. Dosegle so se tudi druge ugodnosti. Tako se je vršilo posredovanje 10. maja 1919 pri ravnateljstvu Goricane, čemur se je ravnateljstvo prej protivilo. Delavstvu oljnate barve se je dosegel povišek 100 odstotkov. Skupina je imela v preteklem letu šest shodov. Precejšnje število članov se je udeležilo petindvajsetletnice na Šmarni gori. Skupina je priredila eno predstavo: »Mlinar in njegova hči« dne 14. decembra 1919, ponovila pa isto 21. decembra 1919. Skupina je imela 1474 K dohodkov, centrali se je poslalo 1356 K 3 vin in dobiček od igre 249 kron. Bolniške podpore se je izplačalo 136 K 98 vin. Drugi stroški 32 K 18 vin. Računski zaključek se odobri. Volitev odbora se je izvršila tako: Predsednik Peternel Ivan; podpredsednik Križaj Ivan; tajnik Šijanec Alojzij; taj. namestnik Lustrek Andrej; blagajnik Plevel Miha; blag. namestnica Levstik Jerica; odborniki: Ribič Valentin, Narobe Jože, Češnovar Janko, Peternel Jože, Arčan Tona. Nadzorstvo: J. Brence, Debevc Marija in Novinc Terezija. Zaupniki: Sink Alojzij, Bečan Janko, Čarman Miha, Trampus Janez, Cvojnar Marija, Bergant Ivana, Kavčič Marija. — Tov. Lajovic predlaga, da se izvolijo delegati, oziroma zastopniki v vodstvo »Zveze papirniškega delavstva«, na kar se izvolijo sledeči: Peternel Janez, Šijanec Alojzij in Rak Jerica. Ker je dnevni red izčrpan, se občni zbor zaključuje. Podalo se je poročilo o delovanju in zavzele so se nove smeri za delovanje v prihodnosti. Spomlad se bliža. In tudi za nas se naj bliža spomlad. Na delo! Pogum velja! Zmagali bomo, samo odločnosti je treba!

Lesni delavec.

Pri nas v Sloveniji je lesna obrt precej razvita, zato bi zaslužek bil prav lep, ko bi vlada našo valuto bolj srečno reševala. Lesnih surovin smo bogati. Lahko vse pridelujemo, kar se pri nas izdeluje. Vsled tega pa se gotovim ljudem, ki jim je bil čas naklonjen, da so si napravili kapital na račun delavca, ne mudi. Danes je mali obrtnik v skrbeh, kako bo kupil les, ki ga za drag denar težko dobi. Posebno velja za trdi les, ki se izdeluje iz njege pohištvo. Delavec in tudi mali obrtnik pa ne more čakati na to, da se valuta uredi. Les je treba takoj sušiti in ga primerno obdelati, predno ga je mogoče uporabiti za boljša dela. Če zavlada brezposelnost v tej panogi, pade glavna krivda na merodajne faktorje. Izgovor v nobeni smeri ne drži, ker lesa je zadosti. Parceliranje gotovih gozdov in ureditev denarnega vprašanja je vzrok gospodarskega nazadovanja. Pred vojno se je produciralo lesa letno za 104 milijonov kron, od tega se je izvozilo za 50,5 milijonov kron, kar se bo gotovo pomnožilo, če porazdelimo in se izpopolni v podrobnem pohištvo in drugo. Iz tega se vidi, da se lesna industrija da vse drugače še razviti, če bo država podpirala težnje delavstva. Le v tem oziru se bo opomogla država, in delavstvo pride do gospodarske samostojnosti, od katere je odvisno socialno blagostanje našega delavstva. Ravno zato je potrebno, da se vsak, ki stremi za tem, kar je edini izhod, organizira. Močan blok, ki družni delavca s tovariši, bo merodajni; ker so interesi vseh združeni, so zahteve iste in nastop enoten. Skupaj vsi, ki stojite na stališču, da vsak stan, ki se bavi s produktivnim delom, mora živeti človeka vredno življenje. Kjer je vsaj 20 delavcev, si osnujte skupino, centrala vam bo vse drugo oskrbela. Vse lesne stroke v »Zvezi lesnih delavcev«, ki je pridružena k Jugoslov. Strokovni Zvezi. Lesni delavci moramo imeti neko strokovno središče svoje lesne stroke. Mi imamo zvezo lesnih delavcev. Dolžnost vseh, ki čutite potrebo, postavite se na lastne noge, je, da pristopite. Socialna demokracija, ki si polni blagajne z denarjem, hoče iztrgati našim delavcem to, kar jim je najbolj sveto, verska načela in socialno pravičnost, ki stoji na krščanskih temeljih. Proč z njimi!

Zveza lesnih delavcev J. S. Z. ima v nedeljo 8. februarja ob 3. popoldne občni zbor. — Na vzporedju je volitev odbora in slučajnosti.

Železniki. V nedeljo, dne 8. februarja se vrši shod lesnih delavcev v Železnikih. Ni samo to, da se člani vpišejo, treba je tudi izobrazbe in samozavesti. Zato v nedeljo na shod v Društveni dom!

Jugoslovanska krona je 3. t. m. na dunajski borzi imela sledečo veljavo: Za 100 jugoslovanskih 210—230 avstrijskih kron.

Usnjar.

Skupina usnjarjev J. S. Z., tovarna Pollak v Ljubljani ima svoj sestanek danes popoldne ob 5. uri v Jugoslovanski tiskarni, II. nadstropje.

Elektromonter.

Elektrotehniki in elektromonterji imajo svoj sestanek v nedeljo dne 15. februarja 1920 ob 10. uri dopoldne v prostorih Jugoslovanske tiskarne III. nadstropje. Ker je zadeva zelo važna, se vabijo, da se v obilnem številu udeležijo. Vsak stan gleda, kako bi si izboljšal svoj položaj in omogočil eksistenco. Treba je, da si tudi zgoraj omenjeni pregledajo in preudarijo, na kakšen način bi se dalo izboljšati gnoten položaj. Eventuelne informacije se dobe pri tov. I. Tomše in drug. elektroinž. later za luč in telefone, št. Vid nad Ljubljano št. 44.

Uradniške vdove.

Uradniške vdove in sirote imajo sestanek v petek dne 6. februarja ob 2. uri popoldne v prostorih št. Jakobske prosvete, Florijanska ulica 15. Poroča poslanec J. Gostinčar.

Razne novice.

r Krušna karta v Franciji. »Petit Parisien« naznanja, da se bo na Francoskem zopet uvedla krušna karta ter da se bo stopnjevale povišala cena kruha, tako da bo stal kilogram kruha v Parizu 85 centimov, v departementih pa 90 centimov.

r Nesreča na železnici. »Agence Havas« javlja iz Burlingtona: Brzovlak v Montreal je skočil s tira. Dva spalna vozova sta padla v Champlainsko jezero, ki je bilo zmrznjeno. Prebila sta led in izginila v jezero.

r Pomanjkanje stanovanj v Rimu. Po rimskih poročilih se da sklepati, da je v italijanski metropoli še večja mizerija glede stanovanj ko po drugih velikih evropskih mestih. Stanovanjska kriza je nastala vsled tega, da je število prebivalcev zrastle za stotisoče. Deloma je privedlo v večno mesto mnogo beguncev, deloma je velikomestno življenje privabilo od vseh štirih vetrov veliko vojnih dobičkarjev, ki jih Italijani navadno nazivajo »požeruh«. Popotnik, kateri si ne preskrbi v hotelu prenočišča že nekaj dni poprej, blodi ves obupan po ulicah, a kdor se hoče v Rimu stalno nastaniti, je še dosti na slabšem. Brezvestni Rimljani ga skoraj slečejo. Posredovalci stanovanj — običajno le slučajno izpraznjenih — delajo denarje, da je kaj, in prvotnim najemnikom se vsekako »pomaze«, če so po okoliščinah prisiljeni ostaviti stanovanje. Po časnikih se obe-tajo posredovalcem nagrade, ki gredo na tisoče ter marsikateri kupičijski talent je pripravljen prepustiti opremljeno stanovanje, če plača najemnik 20.000 lir ali še kak tisočak več. Kdor ne zmore take vsote, se mora zadovoljiti z majhno izbo ter počakati leta 1921., zakaj šele, tedaj se bo izpraznila vrsta stanovanj v palačah bogatinov. Vlada namerava v zmanjšanje stanovanjskega nedostatka zgraditi več poslopij v predmestjih, in sicer pred Porta Pia in pred porta Giovanni. Za bodoče najemnike v omenjenih poslopjih se je pri-glasilo že več ko 3000 družin, večidel iz uradniškega stanu.

r Prah od rujavega premoža se je doslej še jako malo izkoriščal. Kako ogromen kapital pa leži tu notri, je razvidno iz naslednje statistike. V letu 1902. so (po stari statistiki) dvignili na Češkem 18 milijonov ton rujavega premoža, od te količine je odpadlo okroglo 5% na prah, ki je doslej neizkoriščen zgorel po premo-govih rovih. Teh 5% tvori na leto 900.000 ton, ali 90.000 vagonov kuriva. Sicer so že poizkušali delati brikete tudi iz rujavega premoža, ali ni bilo pravega uspeha, zakaj rujavi prah, sam na sebi jako suh, potrebuje spojila, ki bi ga v obliki briketov ohranilo, ali dotično spojilo je predrago. Laglje pa je izdelovati brikete iz črnega premoža, ker je »masnejši«, da jih izdelujejo s samim tlakom.

r Ramsayev načrt. Te dni se listi spominjajo Ramsayevega načrta o porabi premoža, ki ga je objavil kratko pred svetovno vojno. Sir William Ramsay je bil član Royal Society of Edinburgh in je svoj načrt izdelal do najmanjših podrobnosti. Gre pa za to: Namesto vsega neizmernega dela in stroškov, ki ga povzročajo izkopavanje in prevažanje premoža, o čemer se porabi za železnice, ladje in druge naprave velik del izkopane premoža, tako da premož sam sebe ujedla — in namesto da se uničuje premož na negospodarski način — saj se v navadnih pečeh izkoristi komaj 10% toplotnih vrednot, ki jih vsebuje premož — naj se premož enostavno zažge tam, kjer je v zemlji. V gorišča bi se napeljala vodna para in tako bi dobili zelo vroč poraben

plin, ki bi ga potem po ceveh napeljali, kjer bi ga potrebovali, ali bi pa na mestu postavili ogromne stroje na plin, ki bi gonili orjaške dinamostroje ter bi tako proizvajali silne množine elektrike. Električni tok bi potem napeljali po celi državi. Za oba načina je že dosti praktičnih zgledov v malem. Da se da tudi vroča voda na daleč napeljati, imamo zgled v Dresdenu, kjer se z vročimi vodami iz elektrarne ogreva cel mestni del. Pa še eno korist bi imeli od Ramsayevega načrta: ogreva zemlja bi rodila stoteren sad. To se je pokazalo v Srednji Nemčiji, kjer se je bil l. 1840. užgal neki premožovnik in je gor-el 30 let. Na zemlji nad gorečim premožovnikom se je razvilo rastlinje v tropični bohotnosti, sadeži so bili čudovito lepi, a komaj so pobrali en pridelek je že začela rasti novina. Pravijo, da pride uresničitev Ramsayevega načrta morda prav kmalu na dnevni red.

r Umor bivšega ministra. Iz Sofije poročajo, da je bil dne 24. januarja zvečer bivši bolgarski minister Mihael Takov zavratno umorjen, ko je potoval v svoj rojstni kraj Peštoro. Umor ni bil političen in je najbrže akt osebnega maščevanja.

r Iz Pariza v Varšavo po zraku. Iz Berna poročajo: Zrakoplovni promet Pariz — Bazel — Arlberg — Dunaj — Praga — Varšava, ki je bil dosedaj omejen samo za ententni promet, je od 1. februarja dalje prost za splošni promet. Zrakoplovi bodo odhajali iz Bazla proti Arlbergu vsak torek, četrtek in petek, v smeri proti Parizu pa vsak ponedeljek, sredo in soboto.

r 5000 K za kratek oglaš. Da so časniki tudi drugod postali draga reč, pričča dejstvo, da računa »Corriere della Sera« za 64 mm širok in 105 mm visok oglaš 714 lir ali okroglo 5000 K v naši veljavni.

r Sladkorna obrt v Indiji. Negovanje sladkornega trsta v Indiji je že pravadno v navadi in si domačini izdelujejo sladkor na prav primitiven način že nekaj stoletij sem. Šele ko so se Angleži polastili te države, so napravili prve poizkuse, negovali so sladkorni trst v velikem obsegu in obenem so začeli izdelovati sladkor, kakor ga producirajo tvornice. Prvi, ki je to izdelovanje uvedel, je bila stara tvrdka Parry & Co v Madrasu, ki je začela izdelovati sladkor v letu 1838. V večjem merilu se je razvila sladkorna industrija šele v zadnjih 10 letih in sicer vsled propadajočega negovanja indiga, zakaj anilino ve barve, izdelane tvorniškim potom na Nemškem, so onemogočile dovoz indiga v Evropo, a umetni indigo je bil na evropskem trgu tako po ceni, da pristni indigo z njim sploh ni mogel tekmovali v ceni. Vsled tega so posestniki plantaž obrnili svojo pozornost na negovanje sladkornega trsta in sedaj so ustanovili veliko sladkornic, ki so bile opremljene z najmodernejšimi stroji. Obenem so zgradili sladkorne rafinerije v Kalkuti, Cawnpore, Cossipe in Madrasu. Dandanes negujejo sladkorni trst večidel domačini, ki sade trst tudi na majhnih prostorih. Poleg tega dajejo v najem posebne prevozne mline za sladkorni trst. Te mline gonijo s konjskimi silami. V mlinih se torej sok iz trsta iztisaka. Nato se iztisakani sok zgosti v majhnih kotlih, pod katerimi gore ostanki sladkornega trsta. Ta izdelek imenujejo »gur« ali »jaggery«. Poleg tega izdelujejo domačini sladkor iz soka z ognjem in ta izdelek se imenuje »palmyra-jaggery«. To je sirovina, iz katere izdeluje indijska rafinerija beli sladkor. Dasi pradedla Britanska Indija letno skoraj 4 milijonov ton sladkorja, se mora vendar sladkor uvažati, če hočejo kriti vso njegovo potrebo. Indijska vlada je ustanovila komite, ki ima namen prestudirati vprašanje sladkorne industrije in dajati predloge, na kakšen način bi se povzdignila sladkorna obrt v teh krajih. Ali velikega uspeha še ni pričakovati tako kmalu.

Narodno gledališče.

OPERA.

Iz gledališke pisarne. Radi obojeleosti g. Rumpja smo primorani spremeniti operni repertoar. »Mignon« v sredo na E in »Bohème« v četrtek na C o d p a d e t e. Vprizori se v sredo, dne 4. t. m. »Bohème« za abonm. »C«. V četrtek, dne 5. t. m. »Rigoletto«, uradniška predstava, izven abonm.

Rigoletto je 3. uradniška predstava, ki se vrši v četrtek dne 5. t. m. ob pol 8. uri zvečer v opernem gledališču. Vstopnice po znižanih cenah se dobe v predkrodaji v pisarni Društva zasebnega uradništva, Gosposvetska cesta 12/11, ob navadnih uradnih urah.

DRAMA.

februar 4., sredo: Na dnu. Abon. D/32.
» 5., četrtek: Nočni čuvaj. Abon. E/32.

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.